

Kom maar op met die oudedagsparaplu

Aanbevelingen voor het nieuwe fiscale pensioenkader (III)

In de voorgaande twee edities van Pensioen Magazine hebben wij de fiscale pensioenparagraaf uit het pensioenakkoord behandeld en aanbevelingen gedaan voor een nieuw en vereenvoudigd Hoofdstuk IIB Wet op de loonbelasting 1964 (Wet LB). In deze laatste bijdrage doen we aanbevelingen om de (oudedags)voorzieningen in de tweede en derde pijler gelijk te trekken. In de Hoofdlijnennotitie wordt hierop een voorschot genomen, maar gedetailleerde voorstellen en plannen ontbreken vooralsnog.

■ DE OUDEDAGSPARAPLU

Al sinds de vorige eeuw wordt er gesproken en geschreven over de oudedagsparaplu: een geïntegreerde benadering van alle vormen van oudedagsvoorzieningen.¹ Een dergelijke benadering impliceert onder andere dezelfde fiscale facilitering van het collectief geregelde pensioen en de individuele lijfrente. Bij iedere grote wijziging van de fiscale regels groeide de afgelopen twintig jaar de hoop op een meer geïntegreerde fiscale behandeling voor de tweede en derde pijler.² Er zijn kleine stappen gezet voor een meer geïntegreerde benadering, maar anno 2020 zijn er nog steeds grote verschillen. Zoals Kamminga reeds schreef in het jubileumnummer van Pensioen Magazine: de term oudedagsparaplu sterft een zachte dood.³ De uitvoerbaarheid bleek een te hoge drempel om de paraplu open te kunnen klappen.

Met de invoering van één premiegrens voor pensioenopbouw op grond van het pensioenakkoord ziet de wereld er opeens anders uit, zoals hierna zal blijken. Ook de maatschappelijke onvrede over de positie van

zzp'ers en de wens hen meer fiscaal te behandelen als 'gewone' werknemers, heeft de discussie op het gebied van oudedagsvoorzieningen weer doen oplaaien.⁴ De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft in 2019 in het principeakkoord over de vernieuwing van het pensioenstelsel aangegeven dat de maximale premiegrens ook gaat gelden voor voorzieningen in de derde pijler en dat waar mogelijk én wenselijk een stap zal worden gezet richting een arbeidsvormneutraal pensioenkader.⁵

De minister heeft woord gehouden door het aspect in de Hoofdlijnennotitie te adresseren in het 'Arbeidsvormenneutraal pensioenkader'. Er is echter niet meer aangegeven dan dat de verschillen tussen de tweede en derde pijler in kaart zijn gebracht en dat een en ander kan worden uitgewerkt nu vaststaat wat de vormgeving van de tweede pijler wordt.⁶ Deze verwijzing geeft ons de vrijheid uit te wijden over de oudedagsparaplu.

■ ER BESTAAT AL EEN OUDEDAGSPARAPLUUTJE

In geval van een salaris boven de aftoppingsgrens van art. 18ga Wet LB kan vrij van vermogensrendementsheffing worden gespaard in een nettolijfrente of nettopensioen, zolang de premie de wettelijke grenzen niet te boven gaat. Over de premie-inleg is al belasting geheven, vandaar de term 'netto'. Nettolijfrente is gefaciliteerd in afdeling 5.3.A Wet IB 2001, nettopensioen in afdeling 5.3B van dezelfde wet. Bijzonder genoeg is de IB-faciliteit nettopensioen ook in de Pensioenwet geregeld.⁷ Hoe dan ook: nettolijfrente en

Natasja Winter en Jan-Olivier Kuijkhoven

Dr. N.M. Winter en mr. J-O. Kuijkhoven zijn als partner/consultant verbonden aan KWPS Employee Benefits & Risk Management

Nettolijfrente en nettopensioen lijken sterk op elkaar. De essentie is dat de wetgever voor beide faciliteiten uitgaat van een beschikbare premie

nettopensioen lijken sterk op elkaar. De essentie is dat de wetgever voor beide faciliteiten uitgaat van een beschikbare premie. Nettopensioen en nettolijfrente zijn in feite een pure premieovereenkomst.⁸ Beide faciliteiten gaan uit van een gestaffelde premie.⁹ De verschillen tussen nettolijfrente en nettopensioen worden veroorzaakt doordat wordt aangesloten bij de verschillende fiscale behandeling van brutolijfrente en brutopensioen. Als de fiscale regels voor deze beide brutofaciliteiten worden geharmoniseerd, vervallen ook de fiscale verschillen tussen nettopensioen en nettolijfrente. De rode loper richting één grote oudedagsparaplu – bruto én netto – kan dan worden uitgerold.

■ LIJFRENTEN EN PENSIOEN NU: MEER VERSCHILLEN DAN OVEREENKOMSTEN

Aanspraken en uitkeringen op grond van lijfrentetractaten en pensioenregelingen worden voor de fiscaliteit in de basis op identieke wijze behandeld. De premies en aanspraken worden niet belast, het recht is vrijgesteld voor de heffing van vermogensrendementsheffing en de uitkeringen worden progressief belast. Daarmee houden de overeenkomsten wel op. Beide regimes zijn behoorlijk verschillend in hun voorwaarden.¹⁰ Tabel 1 op pagina 8 bevat een niet-uitputtende lijst van de huidige fiscale verschillen.

■ AANBEVELINGEN VOOR LIJFRENTEREGIME T.B.V. ÉÉN OUDEDAGSPARAPLU

In deel II van dit drieluik hebben wij 18 aanbevelingen gedaan voor een nieuwe opzet van de Wet LB. Wij nummeren onze aanbevelingen in dat kader door en geven hierna aanbevelingen voor het nieuwe lijfrenteregime in de Wet IB. Hier en daar grijpen wij terug op de aanbevelingen uit deel II.

Aanbeveling 19: sluit voor lijfrente volledig aan bij het nieuwe fiscale kader voor pensioen

Welbeschouwd dienen alleen de verschillen in tabel 1 onder 4 (premiegrondslag), 10 (afkoop) en 14 (toegestane uitvoerders) vanuit hun aard en achtergrond te blijven bestaan.¹¹ Voor het overige impliceert aanbeveling 19 dat alle vorenstaande verschillen kunnen vervallen door het pensioenbegrip te knippen en te plakken op lijfrente, en er daarmee voor te zorgen dat:¹²

- het maximale vlakke premiepercentage identiek is aan en op dezelfde momenten gedefinieerd wordt als de premiegrens voor pensioen (zie aanbeveling 2);¹³
- de ouderdomspensioenlijfrente niet eerder mag ingaan dan tien jaar voor de AOW-datum en niet later dan vijf jaar na de AOW-datum (zie aanbeveling 3);
- er net als bij pensioen geen rekening wordt gehouden met een AOW-franchise (zie aanbeveling 7), waardoor overigens het onderscheid in pensioen en lijfrente wegvalt als sprake is van parttime werken;
- er een rechtstreekse koppeling is met het loonbegrip voor de Wet LB (zie ook aanbeveling 8). De bijtelling van de (al dan niet elektrische) auto van de zaak wordt in de pensioensfeer al jaren expli-

ciet uitgezonderd van de pensioengrondslag.¹⁴ Het lijkt ons hoog tijd dat ook te doen in de lijfrentesfeer, zodat er ook meer balans ontstaat tussen pensioen en lijfrente. Op grond van de Wet IB blijven winst uit onderneming, belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden en belastbare periodieke uitkeringen en verstrekkingen vanzelfsprekend wel tot de grondslag behoren, tot aan de aftoppingsgrens;¹⁵

- 1 Definitie volgens G.J.B. Dietvorst, o.a. Weekblad voor Fiscaal Recht 1998/1425. Zie voorts onder meer P. Kavelaars, Weekblad voor Fiscaal Recht 1998/144 en B.G.J. Schuurman, Pensioen Magazine 2007/84.
- 2 Invoering Wet fiscale behandeling van pensioenen in 1998 en invoering Wet IB 2001.
- 3 T. Kamminga, Pensioen Magazine 2016/136.
- 4 Zie onder meer: In wat voor land willen wij werken?, eindrapport Commissie Regulering van Werk (commissie-Borstlap), 23 januari 2020.
- 5 Brief van minister Koolmees van SZW van 5 juni 2019, Principeakkoord vernieuwing pensioenstelsel.
- 6 Hoofdlijnennotitie uitwerking pensioenakkoord, bijlage bij de brief van de minister van SZW van 22 juni 2020, p. 30 en de bijlage bij de brief van de minister van SZW van 10 juli 2020 inzake Beantwoording vragen over de uitwerking van het pensioenakkoord, vraag en antwoord 11.
- 7 Zie voor een diepgaande beschouwing. H.M. Kappelle, Netto lijfrente in de tweede pijler; contradictio in terminis!, WFR 2014-7049, p. 65 e.v.
- 8 Juridisch is daar geen sprake van, nu premieovereenkomsten onderdeel zijn van de ruimere definitie pensioenovereenkomst en dergelijke overeenkomsten op grond van de Pensioenwet alleen kunnen gelden tussen werkgever en werknemer. Bij een lijfrente is er alleen een rechtsverhouding tussen uitvoerder en consument.
- 9 Omdat nettolijfrente en nettopensioen op dezelfde leest zijn geschoeid, worden beide faciliteiten nader geregeld in het zogenoemde staffelbesluit van het ministerie van Financiën (besluit van 20 december 2019, nr. 2019-21333).
- 10 Zie o.a. G.M.C.M. Staats, Weekblad voor Fiscaal Recht 2020/2 en P.W.J. Harts, Weekblad voor Fiscaal Recht 2003/1522.
- 11 Ten aanzien van de afkoop merken wij hier reeds op dat een lijfrente, in tegenstelling tot pensioen, een strikt individueel product betreft. Het afkoopverbod op pensioen is dan ook niet in de Wet LB, maar in de Pensioenwet geformuleerd. Het ligt in de rede dat een individueel contract als een lijfrente onder omstandigheden moet kunnen worden afgekocht en dat de Wet IB 2001 hierin blijft voorzien.
- 12 Zie ook de voorzet van B.G.J. Schuurman, Goede voornemens voor 2020: houd pensioen simpel, Pensioen Magazine 2020/1.
- 13 De faciliteit van de tijdelijke verhoging van de maximale premiegrens voor pensioen (ten behoeve van compensatie) zal niet terugkomen in de lijfrentesfeer omdat deze verhoging bedoeld is ter compensatie van pensioenachteruitgang wegens overstap op het nieuwe pensioenstelsel, en daar is in de lijfrentesfeer in juridische zin geen sprake van. De aanbevelingen 16, 17 en 18 zijn daarom niet relevant voor de nieuwe fiscale regels rond lijfrente.
- 14 Art. 10b Uitv.besl. LB 1965.
- 15 Art. 3.127, derde lid Wet IB 2001.

Tabel 1. Huidige fiscale verschillen tussen pensioen en lijfrente

		<i>pensioen (Hoofdstuk IIB Wet LB 1964)</i>	<i>lijfrente (art. 125 t/m 131 Wet IB 2001)</i>
1	AOW-franchise	€ 14.167 (2020)	€ 12.472 (2020)
2	behandeling in geval van parttime werken	parttimepercentage mag worden toegepast op franchise	volledige franchise moet worden toegepast
3	behandeling maximale pensioengevend salaris parttimewerkers	verlaging pensioengevend salaris, op basis van parttimepercentage	volledige salaris is pensioengevend tot salarissgrens, ongeacht parttimepercentage
4	premiegrondslag	gebaseerd op huidig kalenderjaar	gebaseerd op vorig kalenderjaar
5	auto van de zaak in premiegrondslag	niet toegestaan	wel toegestaan
6	toegestane opbouw/premie	met de leeftijd oplopende premiestaffels*	13,3% van de premiegrondslag
7	inhaal van niet-benutte fiscale ruimte	onbeperkt in ruimte en tijd	maximaal € 7371 (€ 14.322 voor ouderen) en beperkt in tijd; maximaal zeven jaar
8	hoe rekening te houden met de pensioenopbouw in enig jaar	kort gezegd de feitelijke premie	de aangroei van het pensioen (factor A) vermenigvuldigd met factor 6,27 moet in mindering worden gebracht op de maximale premie
9	duur van de ouderdomslijfrente	levenslang	tijdelijk, levenslang of gedurende ten minste 20 jaar in geval van banksparen
10	afkoop	niet toegestaan vanwege koppelingsbepaling Pensioenwet	(onder voorwaarden) toegestaan, progressieve heffing en 20% revisierente, bijzondere bepalingen bij arbeidsongeschiktheid
11	nabestaandenuitkeringen	levenslang	gedurende minimaal vijf jaar
12	begunstigden bij overlijden	partner en kinderen tot maximaal 30 jaar	iedereen
13	tijdelijke uitkering/overbrugging AOW	vorm te geven door toepassing van de hoog-laaguitkeringen en AOW-compensatie	tijdelijke uitkering van maximaal € 22.089 gedurende ten minste vijf jaar is toegestaan
14	toegestane uitvoerders	pensioenfonds, verzekeraar en premiepensioeninstelling	pensioenfonds, verzekeraar, premiepensioeninstelling, bank

* Voor de eenvoud en vanwege de relevantie (middelloon en eindloon zijn oud nieuws per 2026) hebben wij een vergelijking gemaakt met een pensioenovereenkomst op basis van een beschikbare premieregeling.

- lijfrente-uitkeringen niet langer aan derden kunnen toekomen maar alleen aan de verzekeringnemer, diens partner en kinderen, waarbij van identieke definities als voor pensioen kan worden

Lijfrente-uitkeringen zouden niet langer aan derden mogen toekomen maar alleen aan de verzekeringnemer, diens partner en kinderen

- uitgegaan. Een gebalanceerde (oudedags)paraplu beperkt zich tot een beperkte kring van gerechtigden. Daarbij mag worden verondersteld dat het opnemen van gerechtigden anders dan partner en kinderen in het geval van een lijfrente in de praktijk een zeldzaamheid is;
- er voor de hoogte van een lijfrenteverzekering ter zake van invaliditeit of voor partner en kinderen

- geen normeringen gelden (*zie ook aanbeveling 10*);
- 10% van het lijfrentekapitaal kan worden afgekocht, waarbij een belastingkorting plaatsvindt (*zie aanbeveling 12*);¹⁶
- ten aanzien van de uitkeringsflexibiliteit een hoog-laagconstructie en AOW-overbrugging mogelijk is in de zin van het huidige art. 18d Wet LB 1964;
- het mogelijk wordt, conform de regels rond de verbeterde premieregeling, om door te beleggen tijdens de uitkeringsfase.

Aanbeveling 20: neem de samenloopbepaling tussen nettopensoen en nettolijfrente over om samenloop tussen pensioen en lijfrente te voorkomen

Het onderscheid van kenmerk 4 in tabel 1 dient te blijven bestaan om dubbel faciliteren te voorkomen. De huidige samenloopbepaling ter zake van nettopensoen en nettolijfrente is een blauwdruk voor de toekomstige samenloopbepaling tussen brutopensoen en brutolijfrente. Vastgelegd is dat premie (in euro's) die in enig kalenderjaar voor nettopensoen in aanmerking is genomen, in zoverre leidt tot een vermindering van de premie die voor nettolijfrente in aanmerking mag worden genomen in het huidige kalenderjaar.¹⁷ Deze aanbeveling impliceert ook dat

pensioenuitvoerders de zogenoemde factor A in de toekomst niet meer hoeven door te geven, maar slechts de benutte premieruimte. Voor de inhaal van lijfrentepremies binnen de oudedagsparaplu verwijzen we naar aanbeveling 23.

Aanbeveling 21: sluit banken en vermogensbeheerders in de uitkeringsfase uit als uitvoerder van lijfrente

Om voor meer keuzemogelijkheden en kosten transparantie te zorgen, zijn in 2008 de fenomenen lijfrenterekening ('banksparen') en lijfrentebeleggingsrecht ingevoerd.¹⁸ Op deze manier is de lijfrentemarkt toegankelijk gemaakt voor banken en vermogensbeheerders die wettelijk geen verzekeringsproduct als een

Banken zouden in de uitkeringsfase niet langer als uitvoerder van lijfrenteproducten mogen optreden

lijfrente mogen uitvoeren. Op het moment dat van het kapitaal een uitkering moet worden aangekocht, is het deze instellingen niet toegestaan om levenslang verzekerde uitkeringen te doen. In plaats daarvan dienen zij gedurende ten minste 20 jaar uitkeringen te verrichten. Wij pleiten ervoor banken in de *uitkeringsfase* niet langer toe te staan als uitvoerder van lijfrenteproducten. Het eerste argument daarvoor is dat een niet-levenslange uitkering niet past binnen de gedachte van één oudedagsparaplu. Het tweede argument is het feit dat de premiepensioeninstelling – goed beschouwd de bank/vermogensbeheerder binnen het pensioendomein – evenmin uitkeringen mag verzorgen. De premiepensioeninstelling is alleen in de opbouwfase actief. In een gebalanceerde oudedagsparaplu zou hetzelfde voor banken moeten gelden in de lijfrentesfeer. Aanbeveling 21 zorgt voor meer balans binnen de oudedagsparaplu.

Aanbeveling 22: onderzoek of en hoe lijfrente- en pensioenkapitalen zich op de pensioendatum kunnen vermengen

De aanbevelingen 19, 20 en 21 staan op zich, maar vormen tevens een voorwaarde om aanbeveling 22 te kunnen doen. Het is in het voordeel van de consument als hij pensioen- en lijfrentekapitalen kan samenvoegen om daar één uitkering van aan te kopen. Omdat er vanwege het karakter van een premieovereenkomst geen pensioenaanspraken jegens de werkgever ontstaan, lijkt het geen overwegend fiscaal en juridisch bezwaar te ontmoeten als lijfrente- en pensioenkapitalen zich vermengen in de uitkeringsfase als de hiervoor bedoelde aanbevelingen worden opgevolgd. Aanbeveling 22 moet vanzelfsprekend met name juridisch en uitvoeringstechnisch op voor- en nadelen en op (on)mogelijkheden worden onderzocht. De vraag doet zich bijvoorbeeld voor of lijfrentekapitaal dat met pensioenkapitaal wordt samenge-

voegd, opeens een Pensioenwetstempel kan krijgen. Andersom zou het overboeken van pensioenkapitaal naar een lijfrenteverzekerder impliceren dat dit een toegestane manier van afkoop zou moeten betreffen op grond van de Pensioenwet.

Aanbeveling 23: sluit voor inhaal van lijfrente aan bij de regels voor het fiscale pensioenregime

Onze aanbeveling 19 impliceert het al: sluit aan bij pensioen voor de inhaal van niet-benutte ruimte ter zake van lijfrentepremies. De beperking van inhaal tot maximaal zeven jaar terug, zoals de Wet IB dat momenteel regelt in art. 3.127, tweede lid, dient ons inziens te worden opgeheven.¹⁹ Het is essentieel dat er inhaal van pensioen én lijfrente kan plaatsvinden, zodat gaten in de oudedagsparaplu wegens te lage stortingen kunnen worden gerepareerd. Beperking van inhaal zou zorgen voor ongelijke fiscale behandeling ten opzichte van degene die wel ieder jaar keurig de fiscale ruimte benut. De voorwaarden voor inhaal van pensioen zijn nu geregeld in een Handreiking van de Belastingdienst.²⁰ Dit besluit kan en zal vanwege het nieuwe pensioenstelsel aanzienlijk worden vereenvoudigd en kan vanaf dat moment ook toepassing vinden op lijfrente.

Aanbeveling 24: laat de fiscale oudedagsreserve vervallen

Sinds 1 juli 2017 is het voor een directeur-groottaandeelhouder niet langer mogelijk om pensioen in eigen beheer op te bouwen.²¹ Om pensioen te kunnen verwerven en premies daarvoor ten laste van de winst te laten komen, is hij sindsdien aangewezen op externe pensioenuitvoerders.

De tegenhanger van pensioen in eigen beheer is de faciliteit van de fiscale oudedagsreserve (FOR) in de IB-sfeer. De IB-ondernemer mag premies voor deze fiscale reserve in eigen beheer nu nog ten laste van zijn IB-winst brengen. Kenmerk van deze zogenaamde oudedagsvoorziening is dat er slechts een aftrekpost ontstaat, maar dat er geen verplichting is om een reserve te vormen. Van een echte voorziening is daarom lang niet altijd sprake. In het kader van één oudedagsparaplu ligt het voor de hand de FOR niet langer

16 Uit de Nota naar aanleiding van het Verslag bij wetsvoorstel 35 555 (Bedrag ineens, RVU en verlofsparen) is inmiddels duidelijk af te leiden dat de overheid geen rekening wil houden met eventuele nadelen op het gebied van toeslagen en belastingen. De afkoopmogelijkheid voor pensioen en lijfrente is, c.q. blijft dus vermoedelijk een fiscale sigaar uit eigen doos.

17 Art. 17bis, tweede lid Uitv.besl. IB 2001.

18 Wet Banksparen (Staatsblad 2007/577). Sinds de introductie van banksparen is het aantal producten toegenomen en zijn de gemiddelde kosten verlaagd.

19 Zie ook Schuurman in het in noot 12 genoemde artikel.

20 Handreiking inhaal en inkoop van pensioen, versie 15 mei 2020.

21 Vanwege de invoering van de Wet uitfasering pensioen in eigen beheer en overige fiscale pensioenmaatregelen, Staatsblad 2017/155.

Tabel 2. Samenvatting van alle aanbevelingen uit deel II en III

1	voer alle wijzigingen in Hoofdstuk IIB Wet LB in één keer per 2022 in
2	neem voor de premiegrens en het aanpassingsmechanisme een sluitende formule in de wet op
3	schrap de overbodig geworden bepalingen rond het ouderdomspensioen
4	bepaal dat het ouderdomspensioen niet eerder mag ingaan dan tien jaar voor, en niet later dan vijf jaar na de AOW-datum
5	maak de ingang van het pensioen volkomen onafhankelijk van andere omstandigheden dan de leeftijd
6	schrap alle bepalingen rond het deelnemingsjarenpensioen
7	laat het voorschrift van inbouw van de AOW vervallen
8	maak ten aanzien van het pensioengevend loon de koppeling met het fiscale loon in enig jaar tot aan de aftoppingsgrens
9	schrap de splitsingsbepaling en de verwijzing in de Wet LB naar nettopensioen
10	laat voor het partnerpensioen voor de pensioendatum alsmede voor het wezenpensioen de maatschappelijke opvattingen (weer) doorslaggevend zijn
11	houd bij het verzekeren van partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum geen rekening met eventueel verworven direct ingaand opgebouwd partnerpensioen
12	geef een belastingkorting als een deelnemer op de pensioendatum kiest voor de opname van een bedrag ineens
13	zet de tijdelijke drempelvrijstelling voor de RVU per 2026 om in een drempelvrijstelling voor werknemers die 45 dienstjaren hebben doorgebracht
14	wijk in het overgangsrecht voor pensioen niet af van het huidige stelsel
15	pas het overgangsrecht 2026 zowel toe op per 31 december 2021 bestaande premieovereenkomsten als op per die datum bestaande verzekerde middelloonregelingen
16	faciliteer de tijdelijke verhoging van de maximale premiegrens vanaf de feitelijke omzetting van de regeling naar het pensioenakkoord
17	beperk de volatiliteit van de tijdelijke verhoging van de maximale premiegrens
18	neem ter zake van de maximale compensatie een duidelijk, toepasbaar en handhaafbaar criterium op in de Wet LB
19	sluit voor lijfrente volledig aan bij het nieuwe fiscale kader voor pensioen
20	neem de samenloopbepaling tussen nettopensioen en nettolijfrente over om samenloop tussen pensioen en lijfrente te voorkomen
21	sluit banken en vermogensbeheerders in de uitkeringsfase uit als uitvoerder van lijfrente
22	onderzoek of en hoe lijfrente- en pensioenkapitalen zich op de pensioendatum kunnen vermengen
23	sluit voor inhaal van lijfrente aan bij het fiscale pensioenregime
24	laat de fiscale oudedagsreserve vervallen
25	laat de extra faciliteit van de stakingslijfrente vervallen
26	heroverweeg de mogelijkheid (meer) pensioen te laten verwerven door niet-werknemers
27	zorg voor een lijfrente big bang per 2022, zonder overgangsrecht

fiscaal te faciliteren. Als gevolg van deze aanbeveling kan op termijn ook de faciliteit van omzetting van FOR in lijfrente komen te vervallen.²² De IB-ondernemer kan premies rechtstreeks in een lijfrente storten en hoeft vanwege de onbeperkte inhaal (zie aanbeveling 23) eventuele fiscale ruimte voor lijfrente niet direct te benutten als hij op enig moment krapper bij kas zit.

Aanbeveling 25: laat de extra faciliteit van de stakingslijfrente vervallen

In art. 3.129 Wet IB is nu nog geregeld dat stakingswinst van een IB-ondernemer kan worden omgezet in een zogenoemde stakingslijfrente. Als de mogelijkheid bestaat pensioen en lijfrente te sparen en onbeperkt in de tijd in te halen (zie aanbeveling 23), is er goed beschouwd geen reden om de stakingswinstlijfrente in stand te houden. Wordt er stakingswinst ge-

realiseerd, dan kan deze worden omgezet in lijfrente, voor zover de nieuwe oudedagsparaplu daarvoor fiscale ruimte biedt.

Aanbeveling 26: heroverweeg de mogelijkheid (meer) pensioen te laten verwerven door niet-werknemers

Het onderscheidende kenmerk te mogen deelnemen aan een pensioenregeling is de aanwezigheid van een dienstverband. Er zijn verschillende mogelijkheden voor niet-werknemers om toch pensioen te verwerven, bijvoorbeeld na onvrijwillig ontslag. Ook zijn er bedrijfstakpensioenfondsen die zzp'ers verplichten om deel te nemen aan de regeling. Vanwege het pensioenakkoord onderzoeken sociale partners en zelfstandigenorganisaties momenteel hoe zelfstandigen zich vrijwillig kunnen aansluiten bij een pensioenfonds.²³ De wet staat dat momenteel nog niet toe en dat hoort naar onze mening zo te blijven. Onze aan-

bevelingen maken duidelijk dat lijfrente op de leest van pensioen kan worden geschoeid. Als zelfstandigenorganisaties zich inspanssen, kunnen ze hun achterban uitstekend in contact brengen met geschikte uitvoerders van de 2.0-lijfrente. De pensioenmarkt de lijfrentemarkt (verder) laten kannibaliseren terwijl het tegengestelde niet kan, getuigt van onevenwichtig-

De pensioenmarkt de lijfrentemarkt (verder) laten kannibaliseren terwijl het tegengestelde niet kan, getuigt van onevenwichtigheid

heid. Als lijfrente wordt geschoeid op het nieuwe pensioenstelsel, is de inhoud hetzelfde maar alleen het loket anders. Via een lijfrente mag de zzp'er zelf een uitvoerder kiezen en kan hij, anders dan bij pensioen, onder omstandigheden wél overgaan tot aankoep.²⁴ Tot slot hoeven uitvoerder en inspraakorganen zich niet af te vragen of er te veel vreemde eenden in de pensioenvijver zwemmen.

Een recente gezamenlijke inspanning van de STAR en het Verbond van Verzekeraars bevestigt dat een zelfstandige niet hoeft te kunnen aankloppen bij het pensioenloket. Voor zelfstandigen gaat een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering gelden.²⁵ Deze basisverzekering zal – separaat van de WIA – worden uitgevoerd door het UWV. Ze lost een gat in de sociale zekerheid (en derhalve de eerste pijler) op.

Bovenop de verplichte basisverzekering kunnen verzekeren kiezen voor een private verzekering, die vanwege de aftrekbaarheid van de premie in beginsel altijd een lijfrenteproduct zal betreffen. De toegankelijkheid van de invaliditeitslijfrente zal worden verbeterd, bijvoorbeeld door het beperken van vragen naar de ziektegeschiedenis en zo min mogelijk te differentiëren naar beroepsgroep. Ook is het accepteren van zelfstandigen van alle leeftijden van belang. De STAR en het Verbond zijn het hierover eens geworden. Er wordt overwogen om complementair een on-

derling waarborgfonds op te zetten, waardoor kan worden geborgd dat iedere zelfstandige zich (aanvullend aan de publieke basisverzekering) privaat kan verzekeren, tegen een fatsoenlijke premie.

Aanbeveling 27: zorg voor een lijfrente big bang per 2022, zonder fiscaal overgangsrecht

De aanstaande pensioenwijzigingen grijpen zwaar in op de afspraken die werkgevers en werknemers in het verleden met elkaar hebben gemaakt over pensioen. Bij lijfrente ontbreekt deze rechtsverhouding en valt er niets te onderhandelen. Er is geen overwegend bezwaar om het nieuwe lijfrenteregime per 2022 in te voeren, zonder noemenswaardig overgangsrecht. Oude contracten kunnen premievrij worden gemaakt of worden omgezet in nieuw regime lijfrenten, die voldoen aan de hierboven vermelde aanbevelingen. Pensioenuitvoerders zullen er gedurende de periode 2022 tot 2026 voor moeten zorgen dat een werknemer, als hij nog een uitkeringsovereenkomst heeft, weet hoeveel premie in euro's er voor zijn pensioen is gestort. Voor dat bedrag is er immers het jaar erna geen mogelijkheid om aftrekbare premies voor lijfrente te benutten (zie ook aanbeveling 20). Vanaf 1 januari 2023 zal in dat verband niet langer factor A op het Uniform pensioenoverzicht moeten verschijnen, maar een bedrag in euro's. Voorts ligt het in de rede dat op alle voor 2022 ingegane uitkeringen het huidige lijfrenteregime van toepassing blijft. Op die wijze kan bijvoorbeeld een bank voor die datum *ingegane* uitkeringen blijven verzorgen (zie aanbeveling 21). Ter afsluiting van dit drieluik zetten we in tabel 2 alle 27 fiscale aanbevelingen nog eens op een rij. ●

22 Art. 3.128 Wet IB 2001.

23 Zie onder andere de brief van de minister van SZW van 6 juli 2020 inzake de uitwerking van het pensioenakkoord, p. 15.

24 Zie noot 11.

25 Zie het rapport Keuze voor Zekerheid van 20 maart 2020 van de Stichting van de Arbeid, alsmede p. 16 van de in noot 23 genoemde brief. In haar rapport beschrijft de Stichting onder andere welke natuurlijke personen precies onder deze verplichte verzekering zouden moeten vallen.